

FPA:S PROGRAM FÖR EGENKONTROLL AV MEDICINSKA REHABILITERINGSTJÄNSTER

Innehåll

1. Inledning	3
2. FPA som anordnare av rehabilitering	4
2.1 Lagstiftning	4
2.2 Samarbete	5
2.3 Centrala begrepp	5
3. Egenkontroll	6
3.1 Riskhantering	7
3.2 Planering och styrning av egenkontrollen	7
3.3 Tillgången till tjänster samt tjänsternas kontinuitet, kvalitet och säkerhet.....	7
3.3.1 Tillgången till tjänster och jämlikhet	7
3.3.2 Tjänsternas kontinuitet	8
3.3.3 Tjänsternas kvalitet och säkerhet.....	9
3.4 Genomförandet av egenkontroll	11
4. Uppföljning av egenkontrollen och åtgärder	13
4.1 Publicering av uppgifter om egenkontrollen.....	13
4.2 Uppdatering av programmet för egenkontroll.....	14

1. Inledning

Lagen om tillsynen över social- och hälsovården (741/2023, nedan tillsynslagen) trädde i kraft 1.1.2024. Enligt tillsynslagen är Folkpensionsanstalten (nedan FPA) tjänsteanordnare med ansvar för att ordna rehabiliteringstjänster. FPA är skyldig att utarbeta ett program för egenkontroll i fråga om de uppgifter och tjänster som FPA ansvarar för, och programmet ska publiceras i ett allmänt datanät eller på något annat sätt som främjar dess offentlighet.

I lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner (566/2005, nedan lagen om FPA-rehabilitering) finns bestämmelser om FPA:s uppgifter i fråga om att ordna och ersätta rehabilitering och att utveckla rehabiliteringsverksamheten. Tillsynslagen tillämpas endast på tillsynen över social- och hälsovårdstjänster. **Därför gäller FPA:s program för egenkontroll av medicinska rehabiliteringstjänster endast de medicinska rehabiliteringstjänster som FPA ordnar och ersätter, dvs. rehabiliterande psykoterapi, krävande medicinsk rehabilitering och medicinsk rehabilitering enligt prövning, men inte FPA:s yrkesinriktade rehabiliteringstjänster.**

Genomförandet av FPA:s medicinska rehabiliteringstjänster säkerställs genom egenkontroll. Målet för egenkontrollen är att fortlöpande utvärdera, övervaka och följa upp verksamheten.

I programmet för egen kontroll beskrivs

- hur FPA har förberett sig för olika risker i anslutning till ordnandet av rehabiliteringstjänster
- på vilket sätt FPA säkerställer att de avtal som ingåtts med serviceproducenter följs
- hur FPA går till väga för att avhjälpa observerade brister.

2. FPA som anordnare av rehabilitering

Tillsynslagen förpliktar FPA att övervaka de rehabiliteringstjänster som FPA enligt lagen om FPA-rehabilitering ska ordna och ersätta. Syftet med tillsynslagen är att säkerställa social- och hälsovårdstjänster av god kvalitet, där klienternas och patienternas säkerhet tillgodoses. Ett annat syfte med tillsynslagen är att främja samarbetet mellan staten, välfärdsområdena, Helsingfors stad, HUS-sammanslutningen, FPA, serviceproducenter och myndigheter.

2.1 Lagstiftning

FPA ordnar och ersätter yrkesinriktad rehabilitering, krävande medicinsk rehabilitering, rehabiliterande psykoterapi och rehabilitering enligt prövning. Dessutom kan FPA använda anslag för rehabilitering enligt prövning också för förebyggande av sjukdomar samt för forsknings- och utvecklingsverksamhet som gäller rehabilitering, förebyggande av sjukdomar och sjukförsäkring.

FPA strävar efter att i enlighet med kraven i tillsynslagen säkerställa tillgången till rehabiliteringstjänster, tjänsternas kvalitet och kontinuitet samt jämlikhet i fråga om tjänsterna också genom att bedriva utvecklingsverksamhet och forskning. I FPA:s fyraårsplan för rehabilitering enligt prövning fastställs hur medlen ska fördelas och vilka områden som ska prioriteras inom utvecklingsverksamheten. Utifrån den finansiering som riksdagen beslutat om beviljar FPA finansiering för projekt där man utvecklar verktyg, metoder och modeller som kan användas vid rehabilitering över hela landet och som därmed är tillgängliga för alla.

FPA undersöker ändringar i servicesystemet och i lagstiftningen om arbetsoförmåga och rehabilitering och hur dessa ändringar påverkar klienterna och olika aktörer. FPA följer också upp hur antalet förmånstagare utvecklas. FPA producerar kunskap om genomförandet och effekterna av rehabiliteringstjänsterna och rehabiliteringsförmånerna; särskilt om hur man med hjälp av rehabiliteringstjänster och rehabiliteringspenningförmåner kan främja funktionsförmågan, arbetsförmågan och rehabiliteringen hos klienter i olika åldrar och olika livssituationer.

Enligt lagen om FPA-rehabilitering kan FPA ordna den rehabilitering som avses i lagen antingen genom att producera tjänsterna själv eller genom att upphandla dem hos andra serviceproducenter. I praktiken ordnar FPA rehabiliteringstjänsterna genom att upphandla dem hos privata serviceproducenter. Tjänsterna ordnas antingen genom konkurrensutsättning eller genom registreringsförfarande, med undantag för rehabiliterande psykoterapi och prövningsbaserad neuropsykologisk rehabilitering. Vid rehabiliterande psykoterapi och prövningsbaserad neuropsykologisk rehabilitering ersätter FPA klienten för kostnader för rehabiliteringen, när rehabiliteringen har genomförts av en serviceproducent som uppfyller de fastställda behörighetskraven och som FPA har godkänt genom ett bekräftelseförfarande.

De serviceproducenter som producerar medicinska rehabiliteringstjänster för FPA följer i första hand den lagstiftning och de myndighetsanvisningar som gäller hälso- och sjukvårdstjänster. Dessutom har FPA ställt krav som gäller serviceproducenterna och genomförandet av tjänsterna, vilka serviceproducenterna har förbundit sig att uppfylla. Rehabilitering som ordnas och ersätts av FPA ska genomföras i enlighet med god rehabiliteringspraxis.

2.2 Samarbete

Social- och hälsovårdsministeriet ansvarar för utvecklandet av de förmåner som omfattas av lagen om FPA-rehabilitering och för uppföljningen av verkställigheten av lagen. FPA ansvarar för verkställigheten av lagen, beslutar om beviljande av förmåner och betalar ut förmånerna.

Vid ordnandet av rehabiliteringstjänster samarbetar FPA med bland annat social- och hälsovårdsministeriet, serviceproducenter, patientorganisationer, serviceproducentorganisationer och aktörer som hänvisar klienter till rehabilitering. Genom samarbetet säkerställs att tjänsterna genomförs på det sätt som förutsätts i lagen om FPA-rehabilitering och att tjänsterna riktas på ett sätt som är ändamålsenligt ur ett samhällsligt perspektiv. Samarbetet syftar också till att säkerställa tillgången till FPA:s rehabiliteringstjänster samt tjänsternas kontinuitet, kvalitet och säkerhet.

FPA utvärderar regelbundet sitt utbud av tjänster och inriktningen av tjänsterna tillsammans med social- och hälsovårdsministeriet. De medicinska rehabiliteringstjänster som ordnas och ersätts av FPA kompletterar bland annat den vård och rehabilitering som ordnas med stöd av hälso- och sjukvårdslagen. I egenskap av anordnare av rehabiliteringstjänster samarbetar FPA också med tillsynsmyndigheterna på det sätt som tillsynslagen förutsätter.

2.3 Centrala begrepp

Klient

En klient är en person som FPA har beviljat rehabilitering.

Konkurrensutsättning

FPA ordnar i enlighet med upphandlingslagen ett anbudsförfarande utifrån vilket FPA väljer de totalekonomiskt mest fördelaktiga anbudena.

Rehabilitering

Rehabilitering är en systematisk process som utgår från klientens behov och mål och där klienten upprätthåller och främjar sin funktions-, arbets- och studieförmåga med hjälp av stöd från en yrkesutbildad person. Rehabiliteringen stöder klientens och hans närståendes resurser och möjligheter till ett självständigt liv, sysselsättning och social delaktighet.

Egenkontroll

Genom egenkontroll säkerställer FPA att de uppgifter som FPA ålagts i tillsynslagen sköts på det sätt som lagen förutsätter. Genom egenkontroll säkerställer FPA tillgången till rehabiliteringstjänster och tjänsternas tillgänglighet, kvalitet och säkerhet samt jämlikhet i fråga om tjänsterna.

Program för egenkontroll

I egenskap av anordnare av rehabilitering måste FPA utarbeta ett program för egenkontroll av sin verksamhet. I programmet för egenkontroll beskrivs de sätt på vilka FPA säkerställer att de uppgifter

som fastställts i lagstiftningen blir skötta. I programmet anges hur FPA övervakar genomförandet, säkerheten, kvaliteten och jämlikheten i fråga om tjänsterna samt hur observerade brister avhjälps. I programmet för egenkontroll beskrivs också hur FPA har förberett sig för olika risker i anslutning till ordnandet av rehabiliteringstjänster.

Plan för egenkontroll

En plan för egenkontroll är en plan där serviceproducenten anger genom vilka konkreta åtgärder den övervakar, följer upp och utvärderar verksamhetens kvalitet och säkerhet. Planen är ett dokument där serviceproducenten antecknar alla centrala åtgärder genom vilka serviceproducenten övervakar sina verksamhetsenheter, personalens verksamhet samt kvaliteten hos de tjänster som produceras.

Serviceproducent (synonym: tjänsteproducent)

En serviceproducent är ett företag, en sammanslutning eller en enskild näringsidkare som producerar rehabiliteringstjänster för FPA utifrån ett avtal mellan FPA och serviceproducenten. En aktör kan vara godkänd som serviceproducent också genom FPA:s bekräftelseförfarande för rehabiliterande psykoterapi eller prövningsbaserad neuropsykologisk rehabilitering.

Registreringsförfarande

Vid registreringsförfarande fastställer FPA de villkor för registrering som gäller serviceproducenten och rehabiliteringstjänsten i fråga samt det pris som FPA köper tjänsten för. En serviceproducent kan registrera sig som producent av rehabiliteringstjänsten om den uppfyller de villkor som FPA fastställt.

Bekräftelseförfarande

Vid bekräftelseförfarande undersöker FPA behörighetsuppgifterna för producenter av rehabiliterande psykoterapi och prövningsbaserad neuropsykologisk rehabilitering och registrerar uppgifterna i sitt register över producenter av rehabiliteringstjänster.

Servicebeskrivning

En servicebeskrivning är ett dokument där FPA anger innehålls- och kvalitetskraven för rehabilitering som ordnas av FPA.

3. Egenkontroll

Tillsynslagen förpliktar FPA att genom egenkontroll säkerställa att de uppgifter inom hälso- och sjukvården som FPA ansvarar för sköts i enlighet med lagen. Till FPA:s uppgifter hör att säkerställa tillgången till tjänster och tjänsternas kontinuitet, säkerhet och kvalitet samt att styra och övervaka de tjänster som omfattas av FPA:s organiseringsansvar.

FPA förutsätter att serviceproducenterna följer lagstiftningen och myndighetsanvisningarna om hälso- och sjukvårdstjänster. Dessutom ställer FPA krav på genomförandet, och

serviceproducenterna är skyldiga att följa dessa krav. FPA:s servicebeskrivningar för rehabilitering och andra anvisningar gällande genomförandet av rehabilitering grundar sig på gällande lagstiftning, forskningsbaserad kunskap och vedertagen rehabiliteringspraxis som konstaterats ha god effekt. FPA förutsätter att rehabiliteringen är aktiv, målinriktad och följer god rehabiliteringspraxis.

I programmet för egenkontroll beskrivs hur rehabiliteringstjänsterna som helhet ordnas och hur man säkerställer tillgången till tjänster och tjänsternas kontinuitet, säkerhet, kvalitet samt jämlikhet mellan klienterna. I programmet beskrivs också hur observerade brister avhjälpas. FPA utnyttjar den kunskap som fås genom egenkontroll vid styrningen och ledningen av verksamheten och som stöd för utvecklingsverksamheten och övervakningen.

3.1 Riskhantering

FPA strävar efter att identifiera de risker som hänför sig till ordnandet av tjänster och att hantera dem. FPA följer upp serviceproducenternas ekonomiska situation, utvecklingen av antalet klienter, tillgången till tjänster och tjänsternas säkerhet samt säkerställer generellt att serviceproducenterna genomför tjänsterna i enlighet med avtalet.

3.2 Planering och styrning av egenkontrollen

FPA:s egenkontroll är kontinuerlig och genomförandet av egenkontrollen följs upp. Programmet för egenkontroll följs upp och uppdateras utifrån lagstiftningen, resultaten från forsknings- och utvecklingsarbetet samt de erfarenheter och den respons som man fått i fråga om tjänsterna. FPA utför kvalitetsrevision både av de konkurrensutsatta rehabiliteringstjänsterna och av de rehabiliteringstjänster som ordnats genom registreringsförfarande. Genom kvalitetsrevisioner säkerställs att tjänsterna är lag- och avtalsenliga och man följer upp att kvalitetsmålen för serviceproducenterna nås och att de krav som FPA fastställt för rehabiliteringen uppfylls. Det görs upp en årlig plan för kvalitetsrevisionerna.

Serviceproducenten ska göra upp en plan för egenkontroll och/eller ett program för egenkontroll på det sätt som förutsätts i tillsynslagen. I planen för egenkontroll antecknas alla centrala åtgärder genom vilka serviceproducenten övervakar sina verksamhetsenheter, personalens verksamhet samt kvaliteten och säkerheten hos de tjänster som produceras. Om serviceproducenten tillhandahåller tjänster vid fler än en serviceenhet måste serviceproducenten i fråga om de uppgifter och tjänster som FPA ansvarar för göra upp ett program för egenkontroll som omfattar serviceproducentens alla serviceenheter. FPA strävar efter att för sin del säkerställa att serviceproducenterna har utarbetat en plan och ett program för egenkontroll och att serviceproducenterna rapporterar om sina iakttagelser och åtgärder i anslutning till dessa på det sätt som förutsätts i tillsynslagen.

3.3 Tillgången till tjänster samt tjänsternas kontinuitet, kvalitet och säkerhet

FPA övervakar och följer upp genomförandet, säkerheten, kvaliteten och jämlikheten i fråga om de tjänster som tillhandahålls för klienterna. FPA ansvarar också för att de observerade bristerna avhjälpas.

3.3.1 Tillgången till tjänster och jämlikhet

I lagen om FPA-rehabilitering finns bestämmelser om de rehabiliteringstjänster som FPA ordnar och ersätter. Bestämmelserna gäller bland annat för vilka åldersgrupper FPA är skyldig att ordna och ersätta krävande medicinsk rehabilitering, yrkesinriktad rehabilitering och rehabiliterande psykoterapi. FPA planerar de prövningsbaserade medicinska rehabiliteringstjänsterna så att dessa tjänster och de tjänster som ordnas av andra aktörer tillsammans bildar en enhetlig vård- och rehabiliteringshelhet.

FPA säkerställer att de tjänster som anges i lagen om FPA-rehabilitering är brett och jämlikt tillgängliga för klienterna. De tjänster som FPA ordnar har planerats så att klienterna har tillgång till geografiskt täckande tjänster och tjänsterna står i relation till klienternas rehabiliteringsbehov. Vid planeringen av tjänsterna har olika omständigheter som inverkar på rehabiliteringsbehovet beaktats, såsom befolkningens mängd, åldersfördelningen och sjukfrekvensen i de olika områdena.

Genom samarbete med de aktörer som hänvisar klienter till rehabilitering stöder FPA processerna för hänvisning av klienter till rehabilitering och för ansökan om rehabilitering. Klientens behov av rehabilitering upptäcks inom den offentliga eller den privata sektorn. För att söka rehabilitering behöver klienten i allmänhet en rekommendation om rehabilitering som bifogas till ansökan. I ansökan om rehabilitering antecknas de uppgifter som är väsentliga för att ett beslut om rehabilitering ska kunna fattas. Sådana uppgifter är till exempel vilka symtom som orsakas av sjukdomen eller funktionsnedsättningen samt det aktuella symtomläget, vård, rehabilitering, hjälpmedel som används, en beskrivning av den rehabilitering som tidigare har genomförts och den nytta som uppnåtts genom den, målen för den rehabilitering som söks samt en plan för utvärdering och uppföljning av hur rehabiliteringen framskrider.

FPA ordnar rehabiliteringstjänster på finska och på svenska samt med tolkning till samiska. Serviceproducenter som tillhandahåller rehabiliterande psykoterapi måste kunna genomföra rehabiliterande psykoterapi på finska eller svenska. Serviceproducenten kan genomföra rehabiliterande psykoterapi också på andra språk, förutsatt att terapin kan genomföras med god kvalitet på språket i fråga. Om den rehabilitering som klienten behöver inte går att få på ett språk som klienten behärskar tillräckligt väl, ordnar FPA tolkning till och från ett främmande språk på det sätt som FPA fastställt separat. Målet är att säkerställa att klienten oberoende av språkkunskaper kan delta i den rehabilitering som hen beviljats.

FPA säkerställer tillgången till tjänster också genom distansrehabilitering, som genomförs via en internetanslutning i form av videosamtal och digital rehabilitering som är oberoende av tid. FPA började utveckla distansrehabiliteringen år 2016, och efter det har distansrehabilitering blivit en etablerad del av den rehabilitering som FPA ordnar. Genom distansrehabilitering är det möjligt att minska den regionala ojämlikheten, eftersom tillgången till tjänster inte är beroende av klientens bostadsort när rehabiliteringen ges på distans.

Klienten väljer själv serviceproducent bland de serviceproducenter som FPA genom bekräftelseförfarande har godkänt för att producera rehabiliteringstjänsten i fråga eller med vilka FPA har ingått ett avtal om att producera rehabiliteringstjänsten. FPA har på sin webbplats en tjänst för sökning av rehabiliteringsproducent, där klienten själv väljer serviceproducent för sin rehabilitering.

3.3.2 Tjänsternas kontinuitet

FPA har strävat efter att säkerställa kontinuiteten i rehabiliteringstjänsterna genom ett tillräckligt utbud av tjänster för klienterna. När det gäller antalet serviceproducenter har man beaktat att det under avtalsperioden kan ske förändringar i de tjänster som konkurrensutsatts eller som ordnats genom

registreringsförfarande. Dessutom har serviceproducenterna ålagts skyldighet att säkerställa kontinuiteten i klienternas rehabilitering i sådana fall då den serviceproducent som genomför rehabiliteringen byts ut mitt under klientens rehabiliteringsprocess. Vid registreringsförfarande säkerställs kontinuiteten i tjänsterna så att serviceproducenternas avtal gäller tills vidare. I fråga om de tjänster som upphandlats genom konkurrensutsättning säkerställs klientens tjänster minst för en viss angiven tid.

FPA följer regelbundet upp klientantalen och kostnaderna i fråga om de rehabiliteringstjänster som FPA ordnar. FPA använder sig av statistiska uppföljningsuppgifter och förväntade utvecklingstrender för att säkerställa att det finns ett tillräckligt och geografiskt täckande utbud av FPA:s lagstadgade rehabiliteringstjänster. FPA strävar efter att ordna rehabiliteringstjänsterna kostnadseffektivt och att säkerställa att de medel som avsatts för rehabilitering räcker till. FPA gör upp en plan över beloppen och användningen av medlen för prövningsbaserade rehabiliteringstjänster och forsknings- och utvecklingsverksamhet som avser rehabilitering. Planen lämnas in till social- och hälsovårdsministeriet. FPA:s rehabiliteringstjänster har planerats så att de kan samordnas med tjänster som ordnas av andra aktörer och så att FPA:s rehabiliteringstjänster i sig säkerställer att klientens rehabilitering fortsätter. Dessutom har FPA i fråga om många tjänster infört en skyldighet att bedriva nätverksarbete. FPA-rehabilitering kan genomföras i klientens vardagsmiljö så att klientens närmaste nätverk kan delta i genomförandet av rehabiliteringen på det sätt som klienten bestämmer. Genom nätverksarbete och genom att genomföra rehabiliteringen i klientens vardag säkerställer man att egenrehabiliteringen fortsätter med stöd av klientens egen hälso- och sjukvårdsenhet och/eller andra aktörer.

När rehabiliteringen avslutas sammanställer serviceproducenten en rehabiliteringsrapport om klientens rehabilitering. I rapporten anges hur rehabiliteringen har genomförts, huruvida målen för rehabiliteringen har nåtts och hur rehabiliteringen fortsätter. FPA strävar också efter att för sin del säkerställa att klienterna fortsatt får vård och rehabiliteringstjänster genom att hänvisa klienterna vidare till andra tjänster när FPA-rehabiliteringen avslutas.

3.3.3 Tjänsternas kvalitet och säkerhet

FPA följer upp kvaliteten och säkerheten hos FPA:s rehabiliteringstjänster bland annat med hjälp av respons från klienterna. Kvaliteten följs upp med hjälp av mätinstrument för utvärdering av rehabilitering och genom forskning. Kriterierna för rehabiliteringstjänsternas kvalitet och säkerhet har beskrivits i servicebeskrivningen för tjänsten i fråga eller i FPA:s förmåns- och handläggningsanvisningar.

FPA kontrollerar också rehabiliteringstjänsternas kvalitet genom kvalitetsrevisioner. En kvalitetsrevision är en systematisk, objektiv och dokumenterad utvärdering som FPA utför i syfte att säkerställa tjänsternas kvalitet och utveckla tjänsterna. Syftet med en kvalitetsrevision är att kontrollera att de tjänster som serviceproducenten och dess eventuella underleverantörer tillhandahåller utgår från klienternas behov och är avtalsenliga. Dessutom kontrolleras huruvida serviceproducentens verksamhet motsvarar det som anges i servicebeskrivningen.

Vid en kvalitetsrevision granskas bland annat följande delområden av kvaliteten: kvalitetsledning, personal, rehabiliteringslokaler och rehabiliteringsutrustning, klientsäkerhet, klientens rättigheter, rehabiliteringsprocessens innehåll och genomförande samt dokumentation. Över kvalitetsrevisionen sammanställs en revisionsrapport, där de viktigaste iakttagelserna framgår. I rapporten ska FPA ange datum för när serviceproducenten senast måste vidta åtgärder för att rätta till missförhållanden som

framkommit. Serviceproducenten kan ge ett bemötande till FPA om avvikelser som nämns i revisionsrapporten. Revisionsrapporten skickas för kännedom till FPA och serviceproducenten.

Tjänsternas kvalitet

Serviceproducenter som tillhandahåller FPA-rehabilitering är skyldiga att följa gällande lagstiftning när de producerar rehabiliteringstjänster för FPA. Rehabiliteringstjänsterna ska grunda sig på god rehabiliteringspraxis, forskningsbaserad kunskap och erfarenhet. Dessutom fastställer FPA i servicebeskrivningarna för varje enskild rehabiliteringstjänst bland annat rehabiliteringens innehåll, en tillräcklig och yrkeskunnig personal, lokaler och utrustning som är ändamålsenliga och trygga samt krav som gäller serviceproducentens behörighet och erfarenhet. Rehabiliterande psykoterapi och prövningsbaserad neuropsykologisk rehabilitering genomförs på det sätt som anges i förmåns- och handläggningsanvisningarna. Anvisningarna grundar sig på gällande lagstiftning, principerna för god rehabiliteringspraxis, myndighetsanvisningar och forskningsbaserad kunskap.

De serviceproducenter som producerar hälso- och sjukvårdstjänster ska i enlighet med tillsynslagen och FPA:s servicebeskrivningar följa och utvärdera genomförandet av och kvaliteten på en rehabiliteringstjänst genom att samla in respons av klienterna. Serviceproducenterna ska också utnyttja responsen vid planeringen och utvecklingen av sin verksamhet. Klienterna kan ge respons om genomförandet av rehabiliteringen förutom till serviceproducenten också till FPA. Utifrån responsen från klienterna bedömer FPA om rehabiliteringen har genomförts på avtalat sätt och i enlighet med god rehabiliteringspraxis. Responsen används också för att utveckla rehabiliteringstjänsterna.

FPA utvärderar effekterna av rehabiliteringen utifrån resultaten av mätningar av klienternas arbets- och funktionsförmåga och utifrån uppfyllelsen av de individuellt formulerade målen. Serviceproducenterna skickar in uppgifterna till FPA. Utvärderingen av rehabiliteringens effekter grundar sig på data som FPA regelbundet samlar in från klienter, serviceproducenter och olika register. Utvärdering av rehabiliteringens effekter genomförs i fråga om sådana rehabiliteringstjänster där utvärderingen lämpar sig med tanke på målgruppen för rehabiliteringen, mätinstrumentens lämplighet och rehabiliteringens totala längd.

Med hjälp av mätningar av arbets- och funktionsförmågan utvärderas rehabiliteringens effekter och kvalitet i huvudsak ur följande perspektiv: klienternas arbets- och studieförmåga (frågor om arbetsförmågan), livskvalitet (WHOQOL-BREF) och förekomsten av depressionssymptom (BDI-21). Uppfyllelsen av målen för rehabiliteringen bedöms med hjälp av GAS-metoden. Utvärderingen av rehabiliteringens effekter fokuserar på mätning av arbets- och funktionsförmågan, och därför är det i regel inte ändamålsenligt att genomföra utvärderingen i fråga om rehabiliteringstjänster för barn. Inom rehabiliteringstjänsterna för barn kan man använda andra mätinstrument som är specifika för rehabiliteringstjänsten i fråga (till exempel COPE-indexet för bedömning av närståendevårdades belastning). Vid rehabiliterande psykoterapi bedöms effekten av terapin med mätinstrumentet CORE-OM. Med hjälp av det här mätinstrumentet, som grundar sig på klientens svar, kan man bedöma bland annat klientens egen uppfattning om sitt välmående och effekten av terapin.

Syftet med FPA:s verksamhet för att utveckla rehabiliteringen är att utveckla kostnadseffektiva och verkningsfulla rehabiliteringstjänster för olika målgrupper. Utvecklingsverksamheten gör det möjligt att utveckla befintliga och nya tjänster, arbets- och mätmetoder samt samarbetet mellan olika sektorer. Utvecklingsverksamheten är huvudsakligen inriktad på den rehabilitering som ordnas och ersätts av FPA. Utvecklingsverksamheten kan också omfatta sådana områden inom rehabilitering som

är viktiga ur ett samhällsperspektiv och som befinner sig i gränsområdet mellan rehabilitering ordnad av FPA, hälso- och sjukvården och tredje sektorn.

Tjänsternas säkerhet

Serviceproducenten ansvarar för att trygga klienternas säkerhet på det sätt som anges i anvisningarna. FPA fastställer detaljerna i fråga om säkerheten vid den rehabilitering som FPA ordnar och ersätter, till exempel vad gäller lokaler, utrustning, försäkringsskydd, personalens beredskap för första hjälpen och serviceproducentens helhetsansvar för klienternas rehabilitering. FPA fastställer vilken utbildning, kompetens och erfarenhet den personal som genomför rehabiliteringen måste ha för att serviceproducenten ska kunna producera rehabiliteringstjänster för FPA och för att rehabiliteringen ska vara säker.

FPA:s rehabilitering grundar sig på gällande lagstiftning, myndighetsanvisningar, god rehabiliteringspraxis, forskningsbaserad kunskap och erfarenhet. De lokaler som används vid rehabiliteringen ska vara säkra och tillgängliga. Lokalerna ska lämpa sig för klienterna med hänsyn till deras rörelseförmåga, funktionsförmåga, ålder och sjukdom eller funktionsnedsättning. Den utrustning som används vid genomförandet av rehabiliteringen ska vara säker, rätt underhållen och mångsidig.

FPA har gett serviceproducenterna anvisningar om förfarandet vid olycksfall och farliga situationer. Dessutom är serviceproducenten skyldig att omedelbart meddela FPA om en klient under rehabiliteringen råkar ut för ett allvarligt olycksfall som leder till långvarig sjukhusvård, bestående funktionsnedsättning eller döden.

3.4 Genomförandet av egenkontroll

FPA övervakar att de tjänster som upphandlats hos privata serviceproducenter genomförs i enlighet med vad som anges i servicebeskrivningen, avtalet och/eller FPA:s anvisningar. FPA styr och övervakar centraliserat genomförandet av rehabiliteringstjänsterna och iakttagandet av anvisningar och avtal.

Som styr- och övervakningsmetoder används

- proaktiv övervakning: utbildningar för serviceproducenterna samt styrning av och överläggningar med serviceproducenterna
- systematisk övervakning: uppföljning av serviceproducenternas ekonomiska situation och kvalitetsrevisioner
- reaktiv övervakning: övervakning som sätts in utifrån iakttagelser (till exempel utifrån klientrespons, iakttagelser som gjorts vid kvalitetsrevisioner eller av andra enheter vid FPA)

Om en tjänst avviker från vad som avtalats ingriper FPA i första hand genom styrning av serviceproducenten. Om detta inte är tillräckligt och tjänsten fortfarande avviker från det avtalade, kan FPA ge serviceproducenten en skriftlig anmärkning eller varning, påföra serviceproducenten en sanktion eller häva eller säga upp avtalet. Uppgifter om ovannämnda åtgärder delges de enheter hos FPA som ansvarar för att utveckla tjänsterna. Tjänsterna utvecklas utifrån de iakttagelser som gjorts vid uppföljningen av genomförandet av egenkontrollen.

Ansvaret för egenkontrollen

Hos FPA vilar ansvaret för att verkställa egenkontrollen av rehabiliteringen huvudsakligen på gruppen för rehabiliteringstjänster, gruppen för upphandling och avtalshantering, kvalitetsgruppen och rehabiliteringsgruppen. Gruppen för rehabiliteringstjänster ansvarar för utarbetandet av servicebeskrivningar, utbildningarna för serviceproducenter, budgeteringen av rehabiliteringstjänster och behandlingen av respons från klienterna. Gruppen för upphandling och avtalshantering ansvarar för bland annat reklamationer, skriftliga anmärkningar och avtalsstraff samt för att häva avtal och tillsammans med de andra grupperna styra serviceproducenterna. FPA:s kvalitetsgrupp ansvarar för kvalitetsrevisionerna av rehabiliteringstjänsterna. Rehabiliteringsgruppen ansvarar för styrningen och övervakningen av genomförandet av FPA:s rehabiliterande psykoterapi och neuropsykologiska rehabilitering.

Proaktiv övervakning

FPA strävar efter att styra och övervaka serviceproducenterna proaktivt och interaktivt. Syftet med styrningen och övervakningen är att säkerställa ändamålsenliga och trygga tjänster av god kvalitet. Proaktiv och interaktiv styrning förutsätter aktivt samarbete mellan FPA och de serviceproducenter som producerar rehabiliteringstjänsterna.

FPA ordnar samarbetsmöten och utbildningar för serviceproducenterna med målet att styra rehabiliteringen så att den håller god kvalitet och genomförs på avtalat sätt. Utbildningar, informationsmöten, anvisningsbrev, meddelanden och samarbetsmöten utgör en del av den proaktiva styrningen och övervakningen. Proaktiv styrning och övervakning bidrar till att identifiera och förebygga eventuella risker och minskar därigenom behovet av reaktiv övervakning.

Systematisk övervakning

FPA övervakar i enlighet med lagen om FPA-rehabilitering och tillsynslagen ordnandet och genomförandet av rehabiliteringstjänster. FPA ska försäkra sig om rehabiliteringens kvalitet och om att rehabiliteringen svarar mot klienternas behov. Som ett led i den systematiska styrningen och övervakningen utför FPA kvalitetsrevisioner hos sina avtalsproducenter och genomför inspektioner hos de serviceproducenter som tillhandahåller rehabiliterande psykoterapi.

Syftet med en kvalitetsrevision är att säkerställa att klienternas rehabilitering har genomförts i enlighet med servicebeskrivningen och avtalet och på det sätt som förutsätts i lag. Syftet med en inspektion är att säkerställa att den rehabilitering som klienterna ges följer FPA:s handläggnings-, fakturerings- och förmåsanvisningar för rehabiliterande psykoterapi och att den motsvarar de krav som ställs i lag. Avsikten med kvalitetsrevisionerna och inspektionerna är att klienterna ska kunna garanteras enhetliga tjänster av hög kvalitet i hela landet.

En årsplan som beaktar riskobjekt görs upp över föremålen för kvalitetsrevision och inspektion. En riskbedömning görs bland annat utifrån avvikelser och klientrespons som gäller tjänsterna. Föremålen för kvalitetsrevision/inspektion väljs också genom ett slumpmässigt urval.

Över en kvalitetsrevision eller inspektion sammanställs en revisions- eller inspektionsrapport med uppgifter om iakttagelser och utvecklingsförslag. Vid behov styr FPA serviceproducenterna genom reaktiv övervakning. FPA gör upp årsrapporter över iakttagelserna vid kvalitetsrevisionerna och

inspektionerna, och rapporterna används vid styrningen av serviceproducenterna, planeringen av tjänsternas innehåll samt vid övervakning och uppföljning av tjänsterna.

Som ett led i den systematiska styrningen och övervakningen följer FPA även serviceproducenternas ekonomiska situation för att försäkra sig om att serviceproducenterna iakttar sina lagstadgade skyldigheter och uppfyller villkoren för att genomföra tjänsterna på avtalat sätt under hela avtalsperioden.

Reaktiv övervakning

Genom reaktiv övervakning strävar man efter att förebygga att avvikelser upprepas. Reaktiva metoder som tillämpas är styrning av serviceproducenterna och olika avtalsrättsliga medel. Om det finns missförhållanden eller brister som gäller rehabiliteringens kvalitet eller säkerhet instruerar FPA serviceproducenten om hur avvikelsen ska åtgärdas. Vid behov kan FPA be serviceproducenten lämna en redogörelse för saken inom en tidsfrist som FPA bestämmer. Om det framkommer missförhållanden eller brister, kräver FPA att dessa ska avhjälpas inom den tidsfrist som FPA har bestämt. Missförhållanden eller brister som i väsentlig grad äventyrar klient- eller patientsäkerheten måste åtgärdas omedelbart. FPA följer upp att korrigerande åtgärder vidtas.

Ifall en serviceproducent inte genomför rehabiliteringstjänsten i enlighet med gällande lagstiftning, god rehabiliteringspraxis eller på det sätt som FPA och serviceproducenten avtalat om, häver FPA avtalet med serviceproducenten eller avslutar den behörighet som registrerats för serviceproducenten genom bekräftelseförfarande. Vid behov kan FPA göra en anmälan till tillsynsmyndigheten, om genomförandet av rehabiliteringen exempelvis har äventyrat klientsäkerheten.

Reaktiv övervakning kan sättas in bland annat till följd av klientrespons, fakturering, kvalitetsrevision eller interna iakttagelser hos FPA. All klientrespons om rehabiliteringstjänsterna går igenom, varvid man bedömer om det är nödvändigt att reda ut saken med serviceproducenten. FPA kan vid behov avbryta uppgörandet av nya klientbeslut, om det finns brister i genomförandet av rehabiliteringen eller om saken ännu inte har retts ut med serviceproducenten. När serviceproducenten har lämnat sin redogörelse bedömer man huruvida hindret för att göra upp beslut ska avlägsnas.

4. Uppföljning av egenkontrollen och åtgärder

FPA:s resultatenhet för riksomfattande kundrelationstjänster ansvarar för FPA:s program för egenkontroll. Enhetschefen godkänner programmet för egenkontroll. Utifrån de iakttagelser som gjorts vid uppföljningen av egenkontrollen utvecklas tjänsterna i samarbete mellan gruppen för rehabiliteringstjänster, gruppen för upphandling och avtalshantering, rehabiliteringsgruppen och kvalitetsgruppen. I programmet för egenkontroll beaktas eventuella lagändringar som definierar och utgör grunden för egenkontrollen. Innehållet i programmet för egenkontroll ändras också enligt behov om det sker förändringar i FPA:s tjänster.

4.1 Publicering av uppgifter om egenkontrollen

FPA publicerar programmet för egenkontroll av rehabiliteringstjänster på sin webbplats i enlighet med kraven i tillsynslagen. Dessutom publicerar FPA med fyra månaders mellanrum de iakttagelser som gjorts vid uppföljningen av genomförandet av egenkontrollen och de åtgärder som ska vidtas utifrån iakttagelserna. FPA utvecklar sin rapportering samtidigt som man uppdaterar programmet för egenkontroll.

4.2 Uppdatering av programmet för egenkontroll

FPA följer upp genomförandet av programmet för egenkontroll och uppdaterar programmet efter behov. Behovet av uppdatering påverkas av bland annat förändringar i de rehabiliteringstjänster som FPA ordnar och ersätter samt av de iakttagelser som gjorts och de erfarenheter som fåtts i fråga om rehabiliteringstjänsterna. Vid behov uppdateras programmet också i enlighet med anvisningar från myndigheterna.